

FYLKESMANNEN I FINNMARK

FINNMÁRKKU FYLKKÁMANNI

Norges- vassdrag og energidirektorat

nve@nve.no

Deres ref
200903199-15

Deres dato
24.04.2014

Vår ref
Sak 2014/499
Ark 563

Vår dato
06.08.2014

Saksbehandler/direkte telefon: Jostein Fløgstad - 78 95 03 66

Fylkesmannens uttalelse med innsigelse til søknad om konsesjon for bygging av Tverrfjordelva kraftverk i Loppa kommune - Finnmark Kraft AS

Viser til søknad fra Finnmark Kraft AS, datert 24. april 2014.

Saken gjelder:

Finnmark kraft AS søker om konsesjon for bygging av Tverrfjordelva kraftverk i Loppa kommune

Beskrivelse av tiltaket

Tverrfjordelva kraftverk vil utnytte vannføringen fra et felt på 5,9 km² i Loppa kommune i Finnmark. Kraftverket vil utnytte et fall på om lag 252 meter, med et inntak fra kote 279,5. Vannet føres i rør over en strekning på ca. 2100 meter ned til kraftstasjonen ved kote 27 om lag 125 m oppstrøms utløpet i Tverrfjordvatnet.

Tverrfjord kraftverk får en installasjon på 1,7 MW, og vil gi en årlig gjennomsnittlig produksjon på 5,0 GWh (0,9 GWh om vinteren). Anlegget bygges med inntaksmagasin i elva med en regulering på 0,5 meter. Vannet ledes videre i en nedgravd rørgate ned til kraftstasjonen. Tiltaket medfører redusert vannføring langs en om lag 2100 meter lang elvestrekning. Det er planlagt slipp av minstevannføring. Det vil gå en atkomstvei inn til kraftstasjonen og en enkel anleggsvei videre oppover dalen, langs rørgaten. Stasjonen kobles til eksisterende trafostasjon ca. 50 meter fra fjordbotn i Tverrfjorden.

Dagens situasjon og eksisterende inngrep

Tiltaksområdet er i henhold til kommuneplanens arealdel definert som LNF-område. Vassdraget er ikke omfattet av verneplan for vassdrag og er ikke et nasjonalt laksevassdrag. Området er ikke omfattet av vern etter naturmangfoldloven.

Det går en kjørevei rundt fjordbotn av Tverrfjorden. Det er en enkel gangbru over elva nede ved fjorden. Det er bebyggelse langs tverrfjorden og noen hytter rundt Tverrfjordvatnet.

Oppover i dalen er det ingen fysiske installasjoner per i dag som vitner om menneskelig aktivitet. Det går høgspenlinje langs fjorden fram til en trafostasjon like nord for brua.

Lovverk og vurderingsgrunnlag

Fylkesmannens vil gjennom uttalelser i slike saker påse at alle relevante miljøfaglige og reindriftsfaglige aspekter er belyst tilstrekkelig i samsvar med gjeldende lovverk og retningslinjer. I den enkelte sak må det foretas en avveining mellom disse interessene og energipolitiske hensyn.

Naturmangfoldloven

Naturmangfold setter rammene for forvaltning av norsk natur. Loven har to overordnede forvaltningsmål om at alle naturtyper, økosystemer og arter skal ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde, jf. § 4 og 5.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet som berører natur, jf. § 7. Det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Manglende vurdering etter naturmangfoldlovens alminnelige bestemmelser er å anse som saksbehandlingsfeil, på lik linje med brudd på § 17 i forvaltningsloven "forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt.

Tiltaket må også veies opp i mot andre viktige samfunnsinteresser jf. § 14

Vannforskriften

Vannforskriften setter rammen for forvaltning av vann i Norge. Vannforskriften har som mål at alt overflatevann skal minst ha god økologisk og god kjemiske tilstand og at grunnvann skal minst ha god kjemisk og kvantitativ tilstand, jf. § 4 og 6.

Nye fysiske inngrep, som vannkraft, vannuttak og veibygging, kan tillates selv om det medfører at miljømålene ikke nås, dersom samfunnsnyttene er større enn tap av miljøkvalitet, jf. § 12. Det forventes imidlertid at man strekker seg langt for å begrense negativ utvikling. Det kan imidlertid ikke gis tillatelse til forurensning som vil gi dårligere enn god tilstand.

Ved inngrep i vann er dokumentasjon og vurdering av tiltaket etter vannforskriften § 12 en sentral del av kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldlovens § 8. Før det kan gis tillatelse til ny aktivitet eller nye inngrep må man derfor dokumentere eller sannsynliggjøre tilstanden i vannforekomsten(e) før inngrepet, samt sannsynliggjøre hvilke effekter man kan forvente at inngrepet vil medføre og om hvorvidt vannforekomsten(e) vil endre tilstand som følge av inngrepet.

Dersom vurderingene viser at det er usikkerhet i forhold til dagens tilstand eller hvilke konsekvenser et tiltak vil ha, vil denne usikkerheten kunne være grunnlag for avslag etter *føre-var-prinsippet*, jf. naturmangfoldlovens § 9, eller gi grunnlag for krav om sterkere avbøtende tiltak.

Landskapseffeter og inngrepsfri natur

Målet om å bevare inngrepsfri natur er uttrykt i flere stortingsmeldinger. Blant annet i St.meld. nr. 17 (1998-99) "*Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren*", nr. 39 (2000-2001) "*Friluftsliv*", nr. 42 (2000-2001) "*Biologisk mangfold*", nr. 21 (2004-2005) og nr. 26 (2006-2007) "*Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*". I Prp. 1 S (2010-2011)

Miljøverndepartementet går det klart fram at inngrepsfrie naturområder som er igjen, skal tas vare på. Den nye regjeringen har imidlertid gjennom sin politiske plattform (Sundvollen-erklæringen) signalisert at regjeringen vil utvikle «inngrepsfrie naturområder» (INON) som verktøy i arealpolitikken.

Utbygging av vannkraft vil i de aller fleste tilfeller medføre en reduksjon i inngrepsfri natur. Ved en vurdering av landskapseffektene og tap av inngrepsfrie områder må man vurdere områdets landskapsmessige verdier. Her er områdets størrelse og «storslåthet» samt omfanget av andre inngrep avgjørende. Store områder uten inngrep i hele transektet fra kyst til fjell vil i en slik sammenheng ha stor verdi.

Reindrift

Reindriften er en arealavhengig næring, og sikring av reindriftas arealer er forankret i flere sentrale lovverk. Formålsparagrafene til Reindriftsloven, Finnmarksloven og Naturmangfoldloven har formuleringer som understreker viktigheten av å ivareta reindriftas arealbehov. I Prop. 108 S (2013–2014) (Reindriftsavtalen 2014/2015, og endringer i statsbudsjettet 2014 m.m.) fra Landbruks- og matdepartementet fremgår det at utfordringen med å sikre nødvendige arealer for å opprettholde en bærekraftig reindrift vil øke. Tilgang til arealer er en avgjørende forutsetning for at næringen skal kunne fortsette med sin tradisjonelle driftsform. Departementet vil derfor fortsatt prioritere innsatsen på dette området.

Fornybar energi og forsyningssikkerhet

Fornybar energi er en viktig del av Norges miljø- og klimapolitikk. I den politiske plattformen for Solbergregjeringen (Sundvollen-erklæringen) ønsker regjeringen at Norge skal være en foregangsnaasjon innen miljøvennlig energibruk og produksjon, både innen vannkraft, vindkraft, bioenergi og andre fornybare energiformer. Regjeringen vil føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket ved blant annet å øke fornybar kraftproduksjon i Norge. Videre vil regjeringen styrke forsyningssikkerheten og øke robustheten i kraftleveransene i Norge, samt bygge ut tilstrekkelig nettkapasitet over hele landet.

Fylkesmannens vurdering

Flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper

Det er ikke registrert viktige naturtyper i området, og når det gjelder vegetasjon og flora er området relativt vanlig. To rødlistede høyfjellsarter, grynsildre (NT), og snøsoleie (NT) ble observert i dalen i 1915. Disse artene ble ikke observert under befaringene, men kan godt tenkes å være i dalen fremdeles. I Nord-Norge er de relativt vanlige i fjellet. Konklusjonen er at influensområdet har middels verdi for biologisk mangfold, uten forekomster av sjeldne naturtyper eller planter.

For «Flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper» anser vi at utbyggingen vil ha små negative konsekvenser. Hvis det påvises grynsildre eller snøsoleie under anleggsarbeidene må det tas hensyn til det.

Dyre- og fugleliv

Av fredet rovvilt brukes området både av jerv og kongeørn. Ellers har området de vanlige fugle- og dyreartene som finnes i regionen. Fossekall ble påvist, og hekker trolig i nedre del av elva. På grunn av elvas topografi er trolig bare de nederste 100-200 meterne egnet område for fossekallen, og vi vurderer at denne elvestrekningen er av mindre verdi for arten.

For «Dyre- og fugleliv» anser vi at utbyggingen vil ha små negative konsekvenser.

Fisk og ferskvannsfauna

Tverrfjordelva, Tverrfjordvatn og inntaksdammen er i dag vurdert å være i svært god tilstand (naturlig tilstand) etter kriteriene i vannforskriften, på bakgrunn av at det ikke finnes kjente inngrep/ påvirkninger i området.

Inntaksdammen ble ikke vurdert i denne undersøkelsen, og vi kjenner ikke til om det er fisk i innsjøen. Undersøkelsen av Tverrfjordvann viste en dominans av røye, med et lite innslag ørret. Hvis det finnes fisk i inntaksdammen antar vi en dominans av røye, muligens også bare røye. Det er heller ikke usannsynlig at det ikke finnes fisk der. En regulering på 0,5 meter vil etter vår oppfatning være uten betydning for fisk og bunndyr. Utløpet fra elva kan brukes som gyteområde hvis det finnes fisk der, og en demning kan i så fall ha negativ effekt. Røye kan imidlertid også gyte i innsjøen, og en eventuell bestand vil kunne opprettholdes. Vi anser imidlertid ikke inntaksdammen for å være av noen stor verdi. Vi forventer at inntaksdammen vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand ved en utbygging.

Tverrfjordelva mellom inntaksdammen og Utløpet av kraftstasjonen anser vi på grunn av topografiske forhold og være uten verdi for fisk, bortsett fra på den nederste strekning som er gyteområde for fisken i Tverrfjordvann. Denne elva vil få sterk redusert vannføring, og dette vil gå ut over forholdene for bunndyr. Vi anser likevel at tilstrekkelig minste vannføring vil ivareta hensynet til bunndyrene. Det oppgis imidlertid to ulike minste vannføringer, og Fylkesmannen er usikker på hvilken av de to det faktisk søkes om.

Utløpet av kraftstasjonen om lag 100-125 meter oppstrøms utløpet i Tverrfjordvannet vil ivareta vannføringen på den nederste strekningen, og sikre muligheter for gyting. De negative effektene i Tverrfjordelva nedstrøms kraftverket anser vi derfor som små. Konsekvensene vil bli større fra inntaket til kraftverket. Vi utelukker ikke at Tverrfjordelva ikke vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand. Vi anser imidlertid at det med tilstrekkelig minste vannføring bør det være mulig å oppnå god tilstand.

Tverrfjordvannet har en bestand dominert av røye, med et lite innslag av ørret. Undersøkelsen konkluderer med at innsjøen har innslag av anadrom laksefisk, på bakgrunn av at forholdene for anadromi vurderes å være gode, samt to ørret som de vurderte nesten sikkert å være sjørørret. Fylkesmannen kjenner ikke til rapporter som viser at det er anadrom fisk i vassdraget. På bakgrunn av flyfoto og et fall på 19 meter på den korte elvestrekningen mellom Tverrfjordvatn og sjøen er vi tvilende til om forholdene for anadromi er så gode. Det kan imidlertid ikke utelukkes at enkelte individ kan vandre opp. Dette er imidlertid forhold som kan vurderes på befaringen. En utbygging vil ikke påvirke muligheten for anadromi.

Den nederste delen av Tverrfjordelva før utløpet i Tverrfjordvatn fungerer som gyte- og oppvekstområde for fisken i innsjøen. Ettersom kraftverket har utløp et lite stykke ovenfor vil man derfor sikre vannføringen i disse områdene, slik at det vil være mulighet for gyting og oppvekst av fisk. Noe negativ effekt på denne strekningen må likevel påregnes. Røya kan imidlertid gyte i innsjøen, så vi anser at konsekvensene for røya vil bli små. Ettersom den nederste strekningen fortsatt vil ha vannføring mener vi at det fortsatt vil være gytemuligheter for ørret også. Eventuelle andre gytemuligheter for ørret er ikke blitt undersøkt. Vi forventer at Tverrfjordvatn vil nå miljømålene etter vannforskriften om minst god økologisk tilstand.

For «Fisk og ferskvannsfauna» anser vi at vassdraget å være av liten til middels verdi. Konsekvensene ved en utbygging synes imidlertid å være såpass små at det ikke vil være grunnlag for å fraråde en utbygging.

Reindrift

Prosjektet ligger reinbeitedistrikt 28 Cukcavuotna. Hele utbyggingen ligger i et område som er lite berørt av inngrep, og benyttes til vår- og sommerbeite. Adkomstveien til kraftverket krysser hovedflytteleia inn og ut av distriktet. Utbyggingen vil medføre permanent tap av en del beite som følge av adkomstveien og kraftverket, midlertidig tap av beite langs rørledningstraseen samt forstyrrelser i anleggsperioden og som følge av økt ferdsel og aktivitet i ettertid. Store forstyrrelser kan medføre langvarige unnvikelseeffekter. Adkomstveien kan dessuten medføre problemer med å få flyttet rein forbi Tverrfjordvannet.

Terrenget i området er preget av høye, bratte tinder, og terrenget legger store begrensinger på hvor det er mulig å flytte med rein. Reindriften i distriktet er derfor avhengig av at flytting forbi Tverrfjordvann kan gjennomføres både i forhold til fysiske hinder, men også i forhold til menneskelig trafikk og ferdsel. All erfaring viser at nye veier fører til økt trafikk, også om veien er sperret med bom. Nye veier medfører også økt press for hyttebygging.

De lavereliggende områdene rundt Tverrfjordvann er også viktige for reindriften, spesielt om våren fordi det her blir tidlig bart. Arealene er særlig viktige når våren kommer sendt fordi det her er tilgang til tidlige beiter.

For «Reindrift» anser vi at en utbygging kan føre til så store skader og ulemper, at vi fremmer innsigelse mot en utbygging.

Dersom det likevel er aktuelt å tildele konsesjon må det stilles krav om følgende tiltak:

1. Anleggsarbeidene knyttet til adkomstvei, inntaksdam og rørledning må foregå på høsten etter nærmere avtale med reinbeitedistriktet.
2. Veiskråninger (skjæringer og fyllinger) må utformes slik at det blir enkelt for reinen å passere.
3. Områder berørt av anleggsarbeid skal behandles på en slik måte at revegetering kan skje så raskt som mulig. Vegetasjonsdekket skal skrelles av og tas vare på og legges ut i rørledningstraseen før tilsåing.
4. Veien inn til kraftverket og kjørespor opp til inntaksmagasinet skal stenges av fysisk.

Landskapseffekter og inngrepsfri natur

Det omsøkte tiltaket vil medføre en reduksjon i inngrepsfri natur. Det skal bygges en permanent vei inn til kraftstasjonen og videre en anleggsvei opp til inntaket. Det er i dag ingen inngrep rundt Tverrfjordvann, og inngrepet vil være godt synlig i terrenget rundt vannet og opp til inntaket.

For «Landskapseffekter og inngrepsfri natur» vil tiltaket helt klart ha negative effekter.

Marine ressurser og verdier

Tiltaket vil ikke påvirke marine ressurser og verdier.

Forurensning

Vi kan ikke se at tiltaket vil ha forurensende effekt utover noe nedslamming i anleggsperioden.

Forsyningssikkerhet og beredskap

I et samfunnssikkerhets – og beredskapsperspektiv fremstår det som positivt at det tas initiativ til utbygging av småkraftverk for å styrke kraftoppdekningen i fylket.

Det er store variasjoner i kraftbalansen i Nord-Norge og mellom forskjellige områder internt i denne regionen. I Statnett sin nettviklingsplan 2013 fremgår det at *“I Finnmark svinger det fra stort kraftoverskudd sommerstid til et like stort underskudd vinterstid. Dette påvirker også Troms, fordi ubalansene i Finnmark øker belastningen på nettet lenger sør.”*

Dette underbygger et generelt behov for økt kraftproduksjon i fylket som kan bidra til å redusere underskuddet på vinteren og bidra til styrket forsyningssikkerhet generelt og i Finnmark spesielt. Dette forutsetter at det er kapasitet i eksisterende linjenett. Søker har i de enkelte saker vært i kontakt med netteier og fått bekreftet at det er ledig kapasitet i nettet.

Fylkesmannen arbeider nå med uttalelse til 6 småkraftverk i Alta, Kvalsund og Loppa kommune. I konsesjonssøknadene er det gjennomgående små mengder kraft som forventes produsert, med unntak av Korselva i Kvalsund kommune. En utbygging av Korselva vil kunne være et bra bidrag til styrket kraftoppdekning i Finnmark. Med en gjennomsnittlig årlig kraftproduksjon på 25 GWh er det opplyst at dette vil tilsvare forbruket til ca. 1250 husstander. For de øvrige ligger årlig middelproduksjon fra 8,3 til 4,0 GWh.

I forhold til samfunnssikkerhet er det viktig at kraftoppdekningen på vinteren blir bedre i og med at det er på denne årstiden vi har et betydelig underskudd.

For de fleste av de omsøkte kraftverkene vil vinterproduksjonen være beskjeden og for et par nærmest fraværende. Til sammen vil de omsøkte kraftverkene produsere 14 GWh om vinteren.

Antall GWh ved vinterproduksjon:

Korselva	6,7 GWh
Tverrfjordelva	0,9 GWh
Indre Erdal	1,6 GWh
Hamnaelva	0,7 GWh
Stjernevatn	3,1 GWh
Kjerringelva	1,0 GWh

En utbygging av kraftverkene vil samlet eller hver for seg være et positivt bidrag for å redusere kraftunderskuddet på vinteren. Det omsøkte Tverrfjordelva kraftverk har imidlertid en svært begrenset vinterproduksjon sammenliknet med flere av de andre.

Konklusjon

For «Flora, vegetasjon og prioriterte naturtyper», «Dyre- og fugleliv» «Fisk og ferskvannsfauna» anser vi at konsekvensene ved en utbygging vil være såpass små at det ikke vil være grunnlag for å fraråde en utbygging. Tiltaket vil ikke påvirke marine ressurser og verdier. Vi kan ikke se at tiltaket vil ha forurensende effekt utover noe nedslamming i anleggsperioden.

For «Reindrift» anser vi at en utbygging kan føre til så store skader og ulemper, at vi fremmer innsigelse mot en utbygging. For «Landskapseffekter og inngrepsfri natur» vil tiltaket helt klart ha negative effekter. Med en svært begrenset produksjon vinterstid anser vi ulempene ved en utbygging som større enn fordelene.

Etter en samlet vurdering anser vi at fordelene ved en utbygging ikke veier opp for de negative konsekvensene for reindrifta ved en utbygging, og vi fremmer derfor innsigelse mot en utbygging.

Dersom det likevel gis konsesjon til utbyggingen, har Fylkesmannen følgende krav/merknader:

- Anleggsarbeidene knyttet til adkomstvei, inntaksdam og rørledning må foregå på høsten etter nærmere avtale med reinbeitedistriktet.
- Veiskråninger (skjæringer og fyllinger) må utformes slik at det blir enkelt for reinen å passere.
- Områder berørt av anleggsarbeid skal behandles på en slik måte at revegetering kan skje så raskt som mulig. Vegetasjonsdekket skal skrelles av og tas vare på og legges ut i rørledningstraseen før tilsåing.
- Veien inn til kraftverket og kjørespor opp til inntaksmagasinet skal stenges av fysisk.
- Hvis det påvises grynsildre eller snøsoleie under anleggsarbeidene må det tas hensyn til det.
- Vi overlater til NVE å fastsette minstevannføring etter erfaring med slike saker.

Med hilsen

Gunnar Kjønne
fylkesmann

Kopi til:

Finnmark kraft AS
Loppa kommune
Finnmarkseiendommen
Finnmark fylkeskommune
Miljødirektoratet

Pb. 1500
postmottak@loppa.kommune.no
post@fefo.no
postmottak@ffk.no
post@miljodir.no

9506 ALTA